Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi 30, İstanbul 2014, 269-286.

BİR *SERGÜZEŞTNAME* YAZISININ SERGÜZEŞTNAMESİ

Üzeyir ASLAN[*]

Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi'nin 26. sayısında H. Yekbaş'ın "16. Asırda Yaşamış Bir Şairin Sergüzeşti: Hindî Mahmud ve Eserleri" adlı makalesi yayımlandı (s. 137-172). Bu makaleye Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. A. Karataş bir tenkit yazdı ve bu yazı 28. sayımızda (s. 181-194) sübjektif olduğunu düşündüğümüz bölümleri tarafımızdan çıkarılarak ve birkaç izah eklenmek suretiyle yayımlandı. Bu defa A. Karataş, tenkit yazısını kendisinin editörü olduğu *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*'nin 44. (2013/1) sayısında haddi aşan suçlamalarla birlikte tekrar neşretti. Kendisinin bize yönelik iftira ve suçlamalarına bu yazımızda cevap vereceğiz. Karataş'ın ithamları aşağıda sıralanmıştır:

s. 361: "Bu yazı Türk Kültürü İncelemeleri dergisinde yayımlanmak üzere kaleme alındı. Ancak Dergi'nin edebiyat editörü Doç. Dr. Üzeyir Aslan akademisyen ahlâkıyla bağdaşmayan bir tavırla yazıyı bizim haberimiz ve rızamız olmadan bir yığın müdahale ile yayımladı (28. sayı, İstanbul 2013, s. 181-194). Dergi'nin 'Yayın Esasları'nda 'Editör gönderilen yazılara istediği gibi müdahale edebilir' şeklinde bir madde olmadığına/olamayacağına göre tamamen keyfî bir tutumla ilâve ve çıkarımlarda bulunup bağlamından koparark yazıyı yayımlamak 'ilmî' bir dergi için herhâlde utanç verici olmalıdır. Jenerikte 'Yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir' cümlesi bulunmasına rağmen yazıya sansür uygulayan Üzeyir Aslan'ın müdahaleleri ve manipülasyonu yeri geldikçe belirtilecektir. Ancak ana hatlarıyla ifade edecek olursak: 1. Yazımızın başına bir sayfayı bulan indî yorumlarla

[*] Doç. Dr., M.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (uaslan@marmara.edu.tr)

dolu bir açıklama ilâve edilmiştir. 2. Yazının ana başlıklarından 'Makalenin Yayım Aşamasıyla İlgili Problemler' kısmı tamamen çıkarılmıştır. 3. Bazı paragraflarımız kısmen, bazı cümlelerimiz ise tamamen silinmiştir. 4. Kimi yerlere dipnotlar konularak bize ait olmayan açıklamalar ilâve edilmiştir! 5. Yazımızın içinden birtakım kelime ve ilâveler tırnak içine alınmış ve bunlardan hareketle itham edici satırlar karalanmıştır. Bu skandal sebebiyle mevzubahis yazının tam metnini burada yayımlıyoruz."

A. Karataş bizi "akademisyen ahlakına" sahip olmamakla suçlamaktadır. Karataş'ın yazısına gerekli gördüğümüz yerlerde müdahalelerde bulunduk, zira yer yer ilmî üsluptan uzaklaşıyor, yazısını şahsîleştiriyordu. Kendisine sübjektif ve konuyu şahsîleştiren ifadelerini çıkaracağımızı söyleseydik yayımlamak istemediğimizi iddia ederek taraf tuttuğumuzu ileri sürebilirdi. Nitekim son yazısında tenkide konu olan makale yazarı H. Yekbaş'ı "cansiperane" savunduğumuzu iddia etmektedir. H. Yekbaş'la makalesinin hakemlik sürecinde ve Karataş'ın tarafımıza gönderdiği e-postadan sonra telefonla görüşme imkânı bulduk, kendisini çalışmalarından tanıyoruz, onun dışında bir muarefemiz yoktur. Ama bildiğimiz kadarıyla A. Karataş, Mayıs 2012'de Sivas'ta düzenlenen sempozyumda H. Yekbaş'la bizzat tanışma fırsatı bulmuş ve sohbet etmişlerdir. Yani, Karataş'ın Hakan Yekbaş ile arasındaki hukuk bizden daha ileridedir.

Editörlüğünü yaptığımız dergide daha önce yayımladığımız H. Yekbaş'ın makalesine A. Karataş tarafından yazılan tenkidi yayımlamak kadar; bu tenkitte yer alan, makale sahibine yönelik şahsî ve garaz mahsulü ifadeleri çıkarmak da ilmî ahlakımız ve nezaket anlayışımızın bir gereğidir. Bu sebeple itidalli bir yolu tercih ettiğimizden en ufak şüphemiz yoktur.

"Editör, gönderilen yazılara istediği gibi müdahale edebilir." şeklinde bir madde yoktur elbette. Ama editör, "özellikle tenkit yazılarında" konunun şahsîleşmesine mâni olmak, gereksiz ve faydasız polemiklere girilmesinin önünü kesmek amacıyla gerekli görüyorsa müdahale edebilir, sübjektif bulduğu değerlendirmeleri çıkarabilir. Karataş, "**keyfî bir tutumla**" ilave ve çıkarmalarda bulunduğumuzu yazıyor. Karataş'ın makalesinden çıkardığımız bölümleri yazımızın son kısmında göstereceğiz. Karataş'ın

ifade ettiği gibi bu çıkarmalar "**keyfî**" midir, "**yazıyı bağlamından kopar**"mış mıdır, okuyucunun takdirine bırakıyoruz. İlave ettiğimiz hususlar ise doğrudan yazı ile ilgili değil, süreçle ilgilidir. Karataş, "Manipülasyon" yaptığımızı ileri sürüyor, yazının başında dipnotta bir sayfayı bulan "**indî yorumlar**"ımızın olduğunu iddia ediyor. Her şeyden önce ilgili dipnotta belirtilen hususların hiçbiri yorum değildir, bizzat Karataş'ın ve H. Yekbaş'ın ifadeleridir. Burada asıl problem olan bir akademisyenin objektif ve ahlakî tavrı bir kenara bırakarak meseleyi şahsî davaya dönüştürmesidir. Bu da bize göre Karataş'ın maksadının üzüm yemek olmadığının delilidir.

Ahmet Karataş'ın, **" 'Kısas-ı enbiyâ peygamber kıssaları demektir.' gibi sıradan bir cümleye bile dipnot veren müellifin çalışmamızın bu kısmını da görmezden gelmesi manidardır."** cümlesine, kendi tezine ulaşım meselesiyle alakalı ilave ettiğimiz sözlerimizi de tenkit etmiş: **"Üzeyir Aslan buraya dipnot ilâve ederek tezimizin "2012'de kullanıma açıldığını** [Aslında kullanıma açık değildir. YÖK'ün tez veritabanında şu açıklamaya yer verilmiştir: "7.12.2014'e kadar kullanımı yazar tarafından kısıtlanmıştır."] **H.Yekbaş'ın ise makaleyi Aralık 2011'de gönderdiğini yazmıştır. Üzeyir Aslan'a H. Yekbaş'ın başından beri tezimizden haberdar olduğunu ve tezi Marmara Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'ne Aralık 2011'de teslim ederek umumun istifadesi için fotokopi izni verdiğimizi tekrar hatırlatmak isteriz. H. Yekbaş'ın makalesinin Ekim 2012'de yayımlandığını, bu geçen süre zarfında hem çalışmalarımıza hem bize ulaşma imkânı olduğunu da belirtelim. Yazımıza sansür uyguladığı yetmiyormuş gibi verdiğimiz bilgileri de manipüle eden Ü. Aslan akademik çalışmalar için yegâne merciin YÖK Tez Veri Tabanı olmadığını bilmiyor olamaz."**

Tekrar etmek istiyoruz. H. Yekbaş, çalışmasını 27.12.2011 tarihinde bize göndermiştir. Yazı ise ancak Ekim 2012'de, 8 ay sonra yayımlanabilmiştir. Bizim buraya ilave ettiğimiz not, Karataş'ın tezinin teslim tarihi ile makalenin elimize ulaştığı tarihin birbirine yakın oluşunu göstermek içindi. Makalenin neşir tarihi esas alınarak yazıdaki bazı hususları değerlendirmenin yanlış olacağını düşünerek böyle bir kaydı ekledik. Karataş'ın **"H. Yekbaş başından beri tezimizden haberdar"**dı ifadesi ise ne

bizi ne de hakemlerimizi alâkadar eder. Bu ancak kendi aralarındaki bir meseledir.

Ahmet Karataş, "*2007'de Hindî Mahmud Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Kısas-ı Enbiyasının Tenkidli Metni* başlığıyla doktora tez konumuzu belirledik. (…) Anasayfasında "İlâhiyat Fakültelerinde Devam Eden Tezler" veri tabanını oluşturarak yapılmakta olan yüksek lisans-doktora tezlerinin künyelerini yayımlayan ve bu kaydı daima güncelleyen TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) Kütüphanesi'ne tezimizin künyesi yazıldı." diyor.

Genç araştırmacı, yukarıdaki sözleriyle okuyucularını yanlış bilgilendirmektedir. Bizi ve dolayısıyla hakemlerimizi takip etmemekle itham ettiği İSAM'ın İlahiyat Fakültesi Devam Eden Tezler Katalogu'nda tamamlanmış kaydıyla görünen tez şu şekildedir: "*Türk Edebiyatında Kısas-ı Enbiyâ Türü ve Mahmud Hindî'nin Kısas-ı Enbiyası* / haz. Ahmet Karataş.-- 2011. xıv, 1350 y. ; 28 cm. (Doktora).-- Marmara Üniversitesi İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk İslâm Edebiyatı Bilim Dalı (Danışman: Prof. Dr. Hasan Aksoy)"

2007 yılında belirlenen tez konusu, kendisinin ifade ettiği gibi midir yoksa takip edilmesi gerektiğini söylediği veri tabanında yer alan şekliyle midir? Belirlediği -daha doğrusu belirleyemediği- tez konusunu niçin farklı bir ad ile veri tabanına kaydettirmiştir? Anlaşılıyor ki Karataş, Hindî'nin *Sergüzeştnâme*'sini keşf(!) ettikten sonra tezinin planında değişiklik yapmış ve bu değişiklikten ilim âlemini haberdar etmemiş. "Yüksek lisans-doktora tezlerinin künyelerini yayımlayan ve bu kaydı daima güncelleyen TDV İslam Araştırmaları Merkezi", nedense Ahmet Karataş'ın tezinin adını güncellememiş(!) Bizi ve hakemlerimizi takip etmemekle suçladığı katalogu demek ki kendisi de iyi takip edemiyormuş(!)

Karataş'ın, Mahmud Hindî'nin *Sergüzeştnâme*'sini keşfi(!) ve ilim âlemine tanıtmasıyla alakalı izahlarına bakalım: **"Merhum Âmil Çelebioğlu Hocamız Kanuni Sultân Süleyman Devri Türk Edebiyatı adlı çalışmasının 'Mesnevî Edebiyatı' bölümünde verdiği örnekler arasında Hindî Mahmûd'un Sergüzeştnâme'sini de saymış ve eserin Edirne Selimiye Kütüphanesi Ahmed Bâdi Efendi Koleksiyonu'nda (nr. 2162) olduğunu belirtmiştir. Ancak, Osmanlı dönemi deniz savaşları, esaret**

hikâyeleri gibi konularla ilgili yapılan çalışmalarda Meredith-Owens'ın yazısı referans gösterilerek Sergüzeştnâme'nin kayıp olduğu bilgisi tekrar edilmiştir." "Tezi hazırlama sürecinde yaptığımız hayli yorucu araştırmalar neticesinde Sergüzeştnâme'nin Edirne nüshasına rastlayınca 50 yılı aşkın süredir "kayıp olduğu söylenen eseri ilim dünyasına müjdelemek için 2011'de *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*'nde 'Bir İnebahtı Gâzisinin Esâret Hâtıraları: Sergüzeştnâme-i Hindî Mahmûd' başlıklı makaleyi neşrettik."

Âmil Çelebioğlu *Kanuni Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı* adlı eserinde *Sergüzeştname* nüshasının bulunduğu kütüphaneyi ve numarasını verdiği hâlde nasıl oluyor da Karataş aynı kütüphanede bu nüshaya "biz rastladık" diyebiliyor? A. Çelebioğlu eserinde bizzat kütüphaneyi referans göstererek şöyle demektedir: "Mesnevi tarzındaki Sergüzeştnâme-i Hindî Mahmud, Kanunî veya oğlu Sultan II. Selim zamanına aittir. Dipnot: Edirne, A. Badi, nr. 230/2162." (s. 104.) Karataş, son yazısında bu sualimize cevaben şöyle demiş: "**Eseri bulma maceramızı yayımlanan çalışmamızda uzun uzadıya anlattık. Kısaca ifâde etmemiz gerekirse Türkiye'deki bütün yazma eser kütüphanelerinin kataloglarını bir çok anahtar kavramdan hareketle (hediyye, sergüzeşt, firkatnâme, firâknâme, hecrnâme, gurbetnâme, hicretnâme, hasbihâl vs…) tararken Edirne Bâdi Ahmed Efendi Kütüphanesi Yazma Eserler Fihristi'nde (fihristin hazırlanma tarihi 28.03.1927) nihayet bu esere rastlamış ve Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi'yle irtibata geçerek eserin online kataloga ilâve edilmesini sağlamıştık. Bütün bu çabalardan sonra doktoramızı tamamlamak üzereyken Âmil Çelebioğlu Hocamızın da Kanûnî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı adlı eserinde yukarıdaki 'fihristten hareketle' Sergüzeştnâme'yi andığını gördük."**

Âmil Çelebioğlu tarafından önce 1988 yılında İngilizce olarak neşredilen[1] ve ardından 1994 yılında Türkçe olarak yayımlanan *Kanuni Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı* isimli eseri, 16. asır klâsik Türk edebiyatıyla ilgilenen talebelerin ilk elde müracaat edeceği kaynaklar arasındadır.

---

[1] *The Ottoman Empire in the reign of Süleyman The Magnificent,* ed. Tülay Duran, İstanbul : Tarihi Araştırmalar ve Dokümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı; The Foundation for Establishing and Promoting Centers for Historical Research and Documentation, 1988, C. 2, s. 61-163 (Hindî'den s. 140'ta bahsedilmektedir).

Çelebioğlu merhumun bilhassa mesnevi sahasında, yazma eser kütüphanelerinde uzun mesailer harcayarak çalışma yaptığı bu sahanın müptedileri tarafından bilinen en celî hakikatlerdendir.[2] Âmil Beyin bilhassa II. Murad devri mesnevileri üzerinde yaptığı doçentlik çalışması,[3] bu tür ilmî çalışmaların usullerini belirleyecek evsaftadır. Ahmet Karataş, eseri keşif(!) muzafferiyetini tescillemek adına, Çelebioğlu'nun **"fihristten hareketle"** bu bilgiyi aktardığını söylemekle **"Hocamız"** ifadesiyle hürmet nümayişi yaptığı Âmil Çelebioğlu'na karşı bu alanın mensubuna yakışmayacak bir tavır takınmaktadır. Âmil Hocayı tanıyan herkes bilir ki çalışmalarında sözünü ettiği eserleri bizzat görmüş ve incelemiştir. O, görmediği, incelemediği eserden görmüş gibi söz etmeyen ilmi olgunluğa sahipti.

Âmil Çelebioğlu merhum tarafından kütüphane adı ve yazma numarası verilen bir eserin uzun uğraşlar sonucunda tespit edilmesi, Ahmet Karataş haricinde hiç kimseyi ilgilendiren bir hadise değildir. Owens'in "kayıp" ifadesi ve Owens'e atıfla kayıp bilgisinin dolaştırılması da sadece ilgili şahısları bağlayan bir durumdur. Karataş'ın "biz bilmiyorduk, fakat falan filan da bilmiyor" demeye çalışması, ilim adına kabul edilebilir bir eksiklik değildir. Bu eserin elli yıldır kayıp olduğu bilgisi hakikat dışıdır. Çelebioğlu, bu bilgiyi bizlerle 1988 yılında paylaşmıştır ki ilim âlemi bu eserin varlığından 25 yıldır haberdardır. Karataş'ın bu bilgi noksanlığını, bu sahanın bütün çalışanlarına izafe etmesi noksanlığını paylaşmaya çalışmaktan öte bir davranış değildir. Bilim adamı nefsine hoş geleni değil doğru olanı söylemesini bilendir.

Çelebioğlu'nun verdiği malumatı göremeyip büyük uğraşlar(!) sonrasında eseri keşfi(!) ve **"Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi'yle irtibata geçerek eserin online kataloga ilâve edilmesini sağla[mak]"** gibi muzafferiyet(!)lerini, talebelerine ya da dostlarına anlatmasında bir beis yoktur. Fakat dergimizin takipçileri için bunlar, yavegûluk mahsulü

---

[2] A. Karataş, zannının değil hakikatin peşindeyse merhumu yakından tanıyanlara sormasını tavsiye ederiz, böylece ilmî çalışmaların nasıl yapılması gerektiği hususunu Amil Bey timsalinde öğrenmiş olur.

[3] Amil Çelebioğlu, *Türk Mesnevi Edebiyatı 15. yy. Kadar (Sultan II. Murad Devri): 824-855/1421-1451*, İstanbul: Kitabevi, 1999, 411 s.

sözlerden olmaktan öte bir mana ifade etmemektedir. **"Kayıp olduğu söylenen eseri ilim dünyasına müjdelemek için"** ifadesini, "bu müjdeyi, eserin kayıp olduğunu zanneden / yazan şahıslara vermesini" söylemekle iktifa edelim. Son olarak, **"merhum Âmil Çelebioğlu Hocamız"** dediği bir şahsın – talebeliği eserleri vasıtasıyla olmalı(!) – eserlerinden bîhaber ise talebelik imtiyazını ne ile kesp ettiğini merak ediyoruz.

Bizim Karataş'ın makalelerine ilavelerimiz bu iki hususdan ibaretti. Bununla beraber, makalede dile getirilen eleştirele iştirak ettiğimize zâhib olunmasın. Doğruluğunda tereddüt ettiğimiz ya da yanlışlığında şüphe etmediğimiz bazı hususlar vardı ki bunlara kendi yorumlarımızı not olarak ilave edebilirdik. Mesela, Karataş'ın **"4. Yekbaş, s. 143'te Hindî Mahmûd'a II. Selim'in "Hindî" mahlasını verme sebebini onun daha önce kullandığı Hamdî mahlasının çok yaygın olarak kullanılmasına bağlamaktadır. Oysa padişahın ona Hindî mahlasını uygun görmesinin sebebi Hindî Mahmûd'un ten renginden (esmer) dolayıdır."** (s. 365) sözlerine iştirak etmemiz mümkün değildir.

Genç araştırmacı makalesinde, şairin kendisine Hindî mahlasının verilmesini, ten rengine istinat etmektedir. Bu mahlas meselesinin, klâsik şiirin kendi ananelerine bigâne kalınarak halledilmesi imkân haricindedir. Mahlasların şairlere, karakteristik özellikleri ya da kendi aidiyetlerini yansıtacak şekilde verildiği bilinmektedir. Mahlas tercihleri ile alâkalı farklı sebeplerden de bahsedilebilir fakat esas temayül böyledir. Şairlerin mahlasları belirlenirken dikkat edilecek en son hususlardan birisi, fizikî vasıflardır. Esmer oluşu sebebiyle bir mahlas tevcihi söz konusu olacaksa muradı hasıl edecek kelimenin Hindî'den ziyade Habeşî, Zengî gibi ifadelerin olması beklenirdi. Hindî kelimesi, bir kavme aidiyeti işaret ettiği gibi kişinin doğduğu / yaşadığı vatanı da göstermektedir. Kavmî aidiyet itibariyle bir Müslüman'ın Hindî ismini tehallüs etmesi katiyen mümkün değildir. Çünkü Hindû (nadiren Hindî), kâfir ve ateşperest manalarıyla klasik edebiyatın kelime kadrosunda yerini almıştır. Afyonlu olan yani Hindistanlı olmayan şairin nisbe olarak Hindî'yi alması da mümkün değildir. Karataş'ın yorumunu esas alırsak Hindî'nin bir mahlas değil lâkap olması icap eder. Her ne kadar bazı şairler tevazuları dolayısıyla bu tip mahlasları tercih etseler de bir başkası tarafından verildiğinde "tahkir" manası taşıyacağı aşikârdır.

Mahmud'a Hindî mahlasının veriliş sebebi kuvvetle muhtemel, Sultan Mahmud-ı Gaznevî (ö. 1030) ile aynı ismi taşıması sebebiyledir. Şair'in önceki mahlası olan Hamdî'yi de Mahmud ismine nispetle aldığı agleb ihtimaldir. Fakat Hamdî mahlasının, Akşemseddinzade Hamdullah Hamdî (ö. 1508) gibi kudretli bir şair tarafından kullanılması, birçok kişinin bu ismi tahallus etmesi ve mahlasın tefrik edici hususiyeti haiz olmaması gibi sebeplerle Selîm-i Sânî (ö. 1574) tarafından tağyir edilmek istenmiş ve Mahmud ismine nispetle Hindî mahlası uygun görülmüş olmalıdır. Her ne kadar Sultan Mahmud, Gaznevî nisbesiyle bilinse de on yedi kez sefer düzenlediği Hind kıtasının fatihi olması hasebiyle kendisine Hindî lafzıyla da işarette bulunulmaktadır. Sultan Mahmud'un, Müslümanlar tarafından fethine girişilmemiş Hind diyarını darülislâm hâline getirmesi gibi, şairin de daha önceden zapt edilmemiş mana ülkelerini ele geçirmesi arasında müşabehet kurularak böyle bir mahlas tercih edilmiştir. Zaten:

Benüm mahlasuma Hindî buyurdı
Ma'ârif ehline serdâr kıldı

beytiyle bu duruma işaret edilmektedir. Elbette Sultan Selîm'in hangi saiklerle Hamdî mahlasını değiştirdiğini ve Hindî'yi hangi kıstaslara göre belirlediğini, eldeki bilgilerle kat'î surette söylemek mümkün değildir. Biz sadece karinelerden hareketle böyle bir yorumda bulunduk ki durumun klasik edebiyat ananeleriyle bu şekilde izah edilmesi daha doğru olur kanaatindeyiz.

"(…) yıllardır dergi yayın kurullarında üyelik ve editörlük yaptığımız için bugünkü şartlarda bu sürecin çeşitli problemleri ihtiva ettiğine şahit olmaktayız. Bunların başında hemen tamamı akademisyenlerden oluşan hakemlerin makaleleri okumaya zaman ayıramamaları gelmektedir. Okuyup değerlendirilmek üzere hakemlere gönderilen makaleler maalesef bazen üzerinde hiç kalem oynatılmadan, sadece değerlendirme sayfasındaki sorulara alelacele yazılmış "evet"lerle geri gönderilmektedir. Bu durum ortaya bu yazının ana konusunu oluşturan Hakan Yekbaş'ın makalesi gibi birçok açıdan problemli makalelerin de neşrine sebebiyet vermektedir. Öyle değilse, Sayın Yekbaş'ın makalesinin hakemleri "Makale orijinal midir? Temel kaynaklar ve yeni araştırma-

lar yeterince değerlendirilmiş midir?" gibi sorulara nasıl "evet" diyebildiler? Yukarıda sıralandığı üzere makaledeki elli çeşit hatanın hiç olmazsa bir kısmı nasıl olup da fark edilmedi? Metin üzerine kurgulanmış bir makalede müelliften neden metinlerin orijinal nüshası istenmedi? "Metin doğru aktarılmış mıdır?" tarzı bir soruya nasıl olumlu cevap verilebildi?"

Karataş'ın yazısındaki "Makalenin Yayım Aşamasıyla İlgili Problemler" bölümünü tamamıyla çıkardık. Karataş "... Yıllardır dergi yayın kurullarında üyelik ve editörlük yaptığı" için tecrübelerini(!) aktarmış, akademik camia ile ilgili tespit ettiği kimi problemleri dile getirmiştir. Kendisinin de dile getirdiği bu problemlere rağmen "yoğun mesaileri" içinde dergilere katkı sağlayan hakemlerimiz, özellikle *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*'nin hakemleri bizim nazarımızda zan altında bırakılmıştır. Karataş'a göre hakemlik yapmak "**lütuf değil akademik bir vazifedir, yoğun mesainin bir parçasıdır, ayrıca YÖK'ün yayımladığı akademik terfi kriterlerine göre puana tâbidir.**"

Evvela, Karataş'a hakemlerimizin çoğunluğunun profesör unvanına sahip bulunduğunu, dolayısıyla terfi için puana muhtaç olmadıklarını hatırlatmak isteriz.

Elbette hakemlik ve jüri üyelikleri, akademik yükümlülüklerin bir parçasıdır, bu hususta kimsenin şüphesi yoktur. Herkes kendisine tevdi edilen vazifeleri layıkıyla yerine getirmekte hem kanuni hem de vicdani olarak mesuliyet sahibidir. Bununla beraber, herkes kendi bilgi birikimi ölçüsünde bir makalenin değerlendirmesini yapabilir. Karataş "**üzerinde dört yıl fiilen çalıştığımız, makale yazdığımız, doktora tezi hazırladığımız**" diyen bir kişi olarak Hakan Yekbaş'ın makalesindeki eksiklik ve hatalara işaret etmektedir. Kendisinin dört yıl çalışarak elde ettiği şeyi, bir hakemden makale raporunda beklemesi insafsızlıktır. Aynı durum kendisinin *Sergüzeştnâme* ile ilgili makalesi için de geçerlidir.[4] Kendi ifadelerine bakalım: "**Makale neşredildikten sonra gerek bizden gerek dizgiden kaynaklanan bazı hatalar sonraki çalışmalarımızda düzeltilmiştir.**" Peki, Ahmet Karataş dergi editörünü arayarak nasıl olur da bu kadar hata

[4] Ahmet Karataş, "Bir İnebahtı Gâzisinin Esâret Hâtıraları: Sergüzeştnâme-i Hindî Mahmûd", *Osmanlı Araştırmaları*, S. 37 (İstanbul 2011), s. 17-48.

yaptığım bir makaleyi neşredersiniz diyebilmiş midir? Ya da kendisine tenkit yazmayı düşünmüş müdür? Bu mesele ile alâkalı derginin editörü olarak söyleyeceklerimiz bu kadardır.

Dergimizde Karataş'ın tenkit yazısı neşredildikten sonra, birkaç lisansüstü talebesi bu tartışmaya alâka göstermiş ve bu meselenin fikrî takibini yaparak bahsi geçen eserleri tetkik etmişler. Hatta içlerinden birisi, Karataş'ın doktora çalışmasıyla ilgili, bazı dikkatlerinin olduğunu söyleyerek tenkidî bir değerlendirme yazısı kaleme almak arzusunu izhar etti. Cevap olarak "Ahmet Karataş, yaptığı hataları sonradan fark eden ve kendi hatalarını tashih etme kabiliyetine sahip, genç ve hevesli bir akademisyendir. Makalede yaptığı hatasını tezinde düzelttiği gibi eğer tezinde hatalar var ise bu çalışmayı kitap hâline getirirken tashih edebilir." dedik ve arkadaşımızı kendisi için daha faydalı olabilecek işlere sevk ettik.

Her insan gibi akademisyenler de hata yapabilir. Dikkatsizlik ya da bilgisizlik mahsulü bu hatalar, hata yapan kimsenin yanlışlarını düzeltme gayretini gösterdiği müddetçe affa layıktır. Affedilmeyecek ise hatayı tahfif ve hatada ısrardır. Kendisi hata yapıp sonradan yanlışlıklarını tashih eden bir akademisyenin kendisine gösterdiği toleransı / hoşgörüyü, tenkit ettiği insana da göstermesi "ahlâk"ın ilk kaidesidir.

Biz, bu genç arkadaşımıza ilmin gayret ve sabır gerektiren uzun yolunda, Hâfız'ın:

Gerçi menzil bes hatarnâkest u maksad bes ba'îd
Hîç râhî nîst k' ânrâ nîst pâyân gam me-hor[5]

beytini terennüm ederek yürümesini tavsiye ederiz.

Karataş'ın nazarında "skandal" olan çıkarmalarımız veya ifade yumuşatmalarımız aşağıdadır. Solda Karataş'ın makalesindeki bölümler, sağda ise *Dergimizde* yayımlanan şekli yer almaktadır. Ehl-i izan ve insafın takdirlerine sunuyoruz:

[5] Her ne kadar menzil çok tehlikeli ve maksad çok uzaksa da sonu olmayan hiçbir yol yoktur, gam yeme.

MÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi-44 (2013/1)	*Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi-28*
s. 365: Sayın Yekbaş'ın s. 146'da "İcâzet oldı döndük lâle ile / Sitanbul yolını tutduk şitâbân" mısraını okuyanlar Hindî Mahmûd'un İstanbul'a elinde lâlelerle döndüğünü zanneder! Oysa söz konusu mısraın aslı "İcâzet oldı döndük Lala ile" şeklindendir. Hindî Mahmûd'un bahsettiği Lala, II. Selim'in lalası Hüseyin Paşa'dır (v. 980/1572). (dipnot: Bu paragrafın yarısı Ü. Aslan tarafından silinmiştir.)	s. 146'da "İcâzet oldı döndük lâle ile / Sitanbul yolını tutduk şitâbân" mısraının aslı "İcâzet oldı döndük Lala ile" şeklindendir. Hindî Mahmûd'un bahsettiği Lala, II. Selim'in lalası Hüseyin Paşa'dır (v. 980/1572).
s. 366: s. 147'deki "Ki ser-defterde defterdâr Hasan'dur / O maʿzûl ola pîr açalar erkân" beytinde "pîr aç"mak ne demektir? Mısraın doğrusu "O maʿzûl ola yir açalar erkân" olmalıdır. (Dipnot: Bu paragrafa da müdâhele edilmiştir. Ü. Aslan, H. Yekbaş'a sorduğumuz "'pîr aç'mak ne demektir?" sorusunu silmiştir. Oysa bu sorunun gâyesi eski metinleri bugünkü harflere anlayarak aktarmanın akademik bir çalışma için elzem oduğunu vurgulamaktır.)	s. 147'deki "Ki ser-defterde defterdâr Hasan'dur / O maʿzûl ola pîr açalar erkân" beytinde ikinci mısraın doğrusu "O maʿzûl ola yir açalar erkân" olmalıdır.
s. 366: s. 149'da "Virüp küffâr bedel lutf ehl-i hünkâr" mısraındaki "ehl-i hünkâr" ibaresi "ehli hünkâr" şeklinde olmalıdır. Sayın Yekbaş, özellikle XV ve XVI. asır metinlerinde izâfet "ی"sinin her zaman yazılmayabildiğini, müstensihlerin bazen bu vazifeyi harekeye yükleyebildiklerini göz önünde bulundurmalıydı. (Dipnot: Bu paragrafın büyük bir bölümü Ü.	s. 149'da "Virüp küffâr bedel lutf ehl-i hünkâr" mısraındaki "ehl-i hünkâr" ibaresi "ehli hünkâr" şeklinde olmalıdır.

Aslan tarafından metinden çıkarılmıştır.)[6]	
S. 366: Hâlbuki bu beyitlerin Kısas-ı Enbiyâ ile ilgisi yoktur. Hindî burada Sergüzeştnâme'sinden bahsetmekte ve bu eserini pâdişaha sunduğunu belirtmektedir. Yekbaş mevzuu anlayamadığı gibi, Kısas-ı Enbiyâ ile ilgili verdiği bilgilerin altına bu beyitleri yazarak Kısas-ı Enbiyâ'nın adının Hediyye olduğu izlenimini yaratmıştır. (Dipnot: Son cümle Üzeyir Aslan tarafından metinden çıkarılmıştır.)	Hâlbuki bu beyitlerin Kısas-ı Enbiyâ ile ilgisi yoktur. Hindî burada *Sergüzeştnâme*'sinden bahsetmekte ve bu eserini pâdişaha sunduğunu belirtmektedir.
S. 367: 17. Sayın Yekbaş, s. 152'de Kısas-ı Enbiyâ'nın British nüshasının müstensihinin "Mehemmed" olduğu-	Sayın Yekbaş, s. 152'de *Kısas-ı Enbiyâ*'nın British nüshasının müstensihinin "Mehemmed" olduğunu ileri

[6] Eğer Karataş'ın dediği gibi biz onun yazısına müdahil olmak isteseydik şu notu tereddüdsüz bir şekilde ilave edebilirdik: Karataş'ın izafet y'si dediği şey (Acaba izafet kesresiyle mi karıştırıyor?) Farsça yapıdaki tamlamalarda olur, mesela; merd-i Kıbtî tamlaması böyledir, buradaki -I izafet kesresidir. Yazmalarda ekseri bir harfle gösterilmez, ama -y- ile yazıldığı misaller de vardır. Karataş'ın mevzubahis ettiği durum ise farklıdır, buradaki tamlama "luft ehli" Türkçe yapıda bir tamlamadır ve tamlanan (ehl) kelimesindeki -I, iyelik ekidir (bu ekin adı iyeliktir). İyelik ekinin yazılmadığı misaller ise nadirattandır. *Sergüzeştname* yazarının kimi ünlüler için harekeyi tercih ederek yazıda göstermediği anlaşılıyor. Karataş, Yekbaş'a "**Dolayısıyla nokta ve harf düşüklüklerinden kaynaklanan hataları fark edip metin tamiri yoluyla beyitlerin anlamını çıkarmak gerekmektedir**." şeklinde bir tenkidde bulunmaktadır. Keşke başkasına teklif ettiği şeyi kendisi de tatbike muktedir olsaydı. Karataş'ın tashihinden sonra mısra şu şekildedir: "Virüp küffâr bedel lutf ehli hünkâr". Bu cümlenin öznesi "küffâr" mıdır, yoksa "lutf ehli hünkâr" mıdır, yoksa "lutf ehli hünkâr" aynı zamanda "küffâr" mıdır? Kendisini, suale cevap arama işiyle baş başa bırakırken biz mısraın -mana itibariyle- olması gereken şeklini söyleyelim: "Virüp küffâra bedel lutf ehli hünkâr". Bu beyitte, her iki durumda da vezin aksamaktadır. "Küffâr" kelimesinin aruz veznindeki karşılığı "- - ."dır. "Küffâr" kelimesine, datif eki –A'yı ilave ettiğimizde vezne ilave bir yük getirmemektedir. Bununla beraber vezni ve manayı düşünerek metni tamir de mümkündür: "Virüp vâfir bedel lutf ehli hünkâr". Küffâr kelimesinin "vâfir" kelimesinin yerine yanlışlıkla yazılmış olabileceği ihtimal dairesindedir. Zaten mısradaki "lutf ehli", kanaatimizce yüksek bir bedel ödeme işine râci'dir. Böyle bir tasarrufun imkânını tartışacak ilk kişi ise "**üzerinde dört yıl fiilen çalıştığımız, makale yazdığımız, doktora tezi hazırladığımız**" diyen Ahmet Karataş'tır.

nu ileri sürmektedir. Bunun sebebi son varakın alt kısmındaki sağlı sollu iki kutucukta "Muhammed" isminin yazılmış olmasıdır. "Muhammed" yazılarının hemen üst kısmındaki "Lâilâhe illallâh Muhammedün Resûlullâh" ibâresinden müstensihin oraya kendi adını değil Hz. Peygamber'in adını yazdığını anlıyoruz. Zaten yazı istifi de hattatların Hz. Peygamber'in ismini yazarken uyguladıkları istif ile aynıdır. Ayrıca, yazma eser kültürüne âşina herkes bilir ki müstensihler -eğer yazacaklarsa- eserin sonuna "fakîr, hakîr, müznib, muhtâc ilâ rahmetillâh…" gibi gayet mütevazı ifadelerle isimlerini karalayıverirler, bu nüshada olduğu gibi kutuların içine sağlı sollu kocaman harflerle yazmazlar. (dipnot: Bu paragrafın yarısı da Üzeyir Aslan tarafından metinden çıkarılmıştır.)	sürmektedir. Bunun sebebi son varakın alt kısmındaki sağlı sollu iki kutucukta "Muhammed" isminin yazılmış olmasıdır. "Muhammed" yazılarının hemen üst kısmındaki "Lâilâhe illallâh Muhammedün Resûlullâh" ibâresinden müstensihin oraya kendi adını değil Hz. Peygamber'in adını yazdığını anlıyoruz. Zaten yazı istifi de hattatların Hz. Peygamber'in ismini yazarken uyguladıkları istif ile aynıdır.
S. 368: Yekbaş, s. 156'da Sergüzeştnâme nüshası hakkında bilgi verirken nüshanın sondan eksik olduğunu söylemektedir. Nüsha sadece sondan eksik değildir. Eser dağılmış, varaklar kopmuş, binlerce beyit kaybolmuştur. Nüsha muhtevaya muttali olmayan birileri tarafından özensizce yapıştırılmıştır. Dolayısıyla Hindî'nin belli bir sırayla kaleme aldığı eserde sıralama karışmıştır. Sayın Yekbaş'ın nüshaya da vâkıf olmadığı anlaşılmaktadır. (dipnot: Bu cümle Üzeyir Aslan tarafından metinden çıkarılmıştır.)	Yekbaş, s. 156'da *Sergüzeştnâme* nüshası hakkında bilgi verirken nüshanın sondan eksik olduğunu söylemektedir. Nüsha sadece sondan eksik değildir. Eser dağılmış, varaklar kopmuş, binlerce beyit kaybolmuştur. Nüsha muhtevaya muttali olmayan birileri tarafından özensizce yapıştırılmıştır. Dolayısıyla Hindî'nin belli bir sırayla kaleme aldığı eserde sıralama karışmıştır.
S. 369: s. 161'de Sayın Yekbaş, Hindî'nin Sergüzeştnâme'sinde "Vasf-ı âlât-ı Harb" başlıklı bir manzume yazıp burada İnebahtı Savaşı'nda kullanılan silahlardan bahsetmesini "ilginç" bulmaktadır. Oysa Sergü-	s. 161'de Sayın Yekbaş, Hindî'nin *Sergüzeştnâme*'sinde "Vasf-ı âlât-ı Harb" başlıklı bir manzume yazıp burada İnebahtı Savaşı'nda kullanılan silahlardan bahsetmesini "ilginç" bulmaktadır. Oysa *Sergüzeştnâme*

zeştnâme aynı zamanda bir gazavâtnâmedir. Bu sebeble savaşta kullanılan âletlerden bahsetmesinden doğal ne olabilir? Ayrıca şiirin muhtevasını oluşturan ok, yay, mızrak, kılıç, top gibi devrin silahları hangi açılardan "ilginç"tir? (dipnot: Bu cümle Üzeyir Aslan tarafından metinden çıkarılmıştır.)	aynı zamanda bir gazavâtnâmedir. Bu sebeble savaşta kullanılan âletlerden bahsetmesinden doğal ne olabilir?
S. 369: s. 164'teki elifeyede "*Te* didi tâ erlige yazıldı" şeklinde okunan mısradaki "tâ erlige" ibaresi "tâ ezel ki" şeklinde olmalıdır. Nüshada her ne kadar "ر"nin üstünde nokta yoksa da yukarıda da belirttiğimiz gibi müstensih/müellif bu tarz hataları metin boyunca yapmaktadır. Eğer nüsha müellif hattıysa bunun çetin şartlar altında yazıldığını tahmin etmek zor olmasa gerektir. Dolayısıyla nokta ve harf düşüklüklerinden kaynaklanan hataları fark edip metin tamiri yoluyla beyitlerin anlamını çıkarmak gerekmektedir. Aksi takdirde "*Te* didi tâ erlige yazıldı" gibi anlamsız mısralar ortaya çıkar! (dipnot: Paragrafın yarısı (son üç cümle) Üzeyir Aslan tarafından metinden çıkarılmıştır.)	s. 164'teki elifeyede "*Te* didi tâ erlige yazıldı" şeklinde okunan mısradaki "tâ erlige" ibaresi "tâ ezel ki" şeklinde olmalıdır. Nüshada her ne kadar "ر"nin üstünde nokta yoksa da yukarıda da belirttiğimiz gibi müstensih/müellif bu tarz hataları metin boyunca yapmaktadır.
S. 372: 49. Makale baştan sona incelendiğinde Yekbaş'ın Hindî Mahmud'un hayatıyla ilgili verilen bilgilerin çok yetersiz olduğu, Hindî'nin eserlerinde kendisiyle ilgili kullandığı anahtar kavramları doğru okuyamadığı ve bu yüzden de onun hayatını düzgün bir şekilde ortaya koyamadığı görülecektir. (dipnot: Üzeyir Aslan bu paragrafın yarısından fazlasını silmiştir.)	Makale baştan sona incelendiğinde Yekbaş'ın makalesinde Hindî Mahmud'un hayatıyla ilgili verilen bilgilerin çok yetersiz olduğu görülecektir.

S. 372: C) Makalenin Yayım Aşamasıyla İlgili Problemler

Türkiye'nin yüksek öğretim sistemi öteden beri bir yığın problemle uğraşmaktadır. Sınavlar, özlük hakları, öğretim elemanlarının gelir seviyesi, akademik basamaklar, rektörlük seçimleri, yeni üniversiteler, döner sermayeler, kaynak aktarımları, atamalar vs. meseleler arasında akademik faaliyetlerin durumu, akademisyenlerin ilmî yeterliliği, ulusal ve uluslararası bilimsel yayımların nicelik ve niteliği, üniversitelerimizin dünya üniversiteleri arasındaki konumu gibi esas konuşulması gereken mevzular gölgede kalmaktadır. Türkiye'de hemen her üniversitenin, bazı üniversitelerde ise her fakültenin bir veya birkaç dergisi bulunmaktadır. Malum olduğu üzere bir araştırmacı yazısını bilimsel bir dergiye gönderdiğinde Yayın Kurulu toplanarak yazıyı inceler. Hakeme gönderilip gönderilemeyeceğine karar verir. Hakeme gönderilecekse konunun uzmanı en az iki hakeme yazıyı gönderir. Hakemlerden makaleyi tashih etme önerisi gelirse müellif istenen düzeltmeleri yapar ve yazı yayımlanır. Hakemlerin reddettiği bir makale ise yayımlanamaz. Ancak yıllardır dergi yayın kurullarında üyelik ve editörlük yaptığımız için bugünkü şartlarda bu sürecin çeşitli problemleri ihtiva ettiğine şahit olmaktayız. Bunların başında hemen tamamı akademisyenlerden oluşan hakemlerin makaleleri okumaya zaman ayıramamaları gelmektedir. Okuyup değerlendirilmek üzere hakemlere gönderilen makaleler maale-

sef bazen üzerinde hiç kalem oynatılmadan, sadece değerlendirme sayfasındaki sorulara alelacele yazılmış "evet"lerle geri gönderilmektedir. Bu durum ortaya bu yazının ana konusunu oluşturan Hakan Yekbaş'ın makalesi gibi birçok açıdan problemli makalelerin de neşrine sebebiyet vermektedir. Öyle değilse, Sayın Yekbaş'ın makalesinin hakemleri "Makale orijinal midir? Temel kaynaklar ve yeni araştırmalar yeterince değerlendirilmiş midir?" gibi sorulara nasıl "evet" diyebildiler? Yukarıda sıralandığı üzere makaledeki elli çeşit hatanın hiç olmazsa bir kısmı nasıl olup da farkedilmedi? Metin üzerine kurgulanmış bir makalede müelliften neden metinlerin orijinal nüshası istenmedi? "Metin doğru aktarılmış mıdır?" tarzı bir soruya nasıl olumlu cevap verilebildi? (dipnot: Bu bölüm maalesef metinden tamâmen çıkarılmıştır. Üzeyir Aslan buraya yazdığı notta ise "yoğun bir mesai içinde oldukları hâlde zaman ayırıp herhangi bir ücret talep etmeden… rapor yazma zahmetine katlanan…" hakemleri ve hakemlik müessesesini zan altında bıraktığımızı iddia etmektedir! Oysa H. Yekbaş'ın hakemlere gönderildiği söylenen makalesi ortadadır… Ayrıca bizler hakemlik yapmanın bir lütuf değil akademik bir vazife ve "yoğun mesâi"nin bir parçası olduğu kanaatindeyiz. Nitekim YÖK yayımladığı akademik terfi kriterlerinde hakemliği "akademik faaliyet" kapsamında değerlendirmekte ve yapılan hakemliklere puan vermektedir.)	

S. 373: Sonuç olarak, üzerinde dört yıl fiilen çalıştığımız, makale yazdığımız, doktora tezi hazırladığımız ve Sergüzeştnâme'sini neşretmek üzere olduğumuzu hem makalede hem de tezde söylediğimiz Hindî Mahmûd ve eserleri ile ilgili yeni bir buluş, farklı ve tam bir nüsha, orijinal bir belge, müellifin hayatına dâir yeni bir ipucu bulmadığı hâlde Hakan Yekbaş'ın bütün emeğimizi hiçe sayarak, görmezden gelerek, üstelik ilk defa kendisinin bu konuyu ele aldığını da birkaç defa söylediği bir makale yazıp bunu neşretmesi bilimsel ahlâkla bağdaşmamaktadır. Yazının başından itibaren ortaya koyduğumuz üzere, makale orijinal olmadığı gibi alanına bir katkı da sağlamamakta, okuma hataları ve bunun doğurduğu bir yığın bilimsel yanlış ve hatalı tespit barındırmaktadır. Makalenin yayımlandığı derginin jenerik sayfasında yer alan "Yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir" cümlesindeki "sorumluluk" her neyi ifade ediyorsa yazar bu sorumluluğun gereğini yapmak zorundadır. (s. 373, dipnot: Bu sonuç paragrafına da müdahale edilmiş, sadece bir cümle yayımlanmıştır.)	Sonuç olarak, üzerinde dört yıl fiilen çalıştığımız, makale yazdığımız, doktora tezi hazırladığımız ve *Sergüzeştnâme*'sini neşretmek üzere olduğumuzu hem makalede hem de tezde söylediğimiz Hindî Mahmûd ve eserleri ile ilgili yeni bir buluş, farklı ve tam bir nüsha, orijinal bir belge, müellifin hayatına dâir yeni bir ipucu bulmadığı hâlde Hakan Yekbaş'ın bütün emeğimizi hiçe sayarak, görmezden gelerek bir makale yazıp bunu neşretmesi bilimsel ahlâkla bağdaşmamaktadır.

View publication stats